
بسم الله الرحمن الرحيم

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla
Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.
Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

Ehl-i Beyt Serisi: 3

İMAM ALİ

(Ona Selam Olsun)

Telif Komisyonu

(Hak Yolunda Müessesesi)

Çeviri:

İsmail Bendiderya

KEVSER

Kevser Yayınları: 113

Kitabın Orijinal Adı: Pîşvayan-i Masûm / Zindegînamey-i Çehardeh Masûm

Yazarı: Telif Komisyonu (Muessese-i Der Rah-ı Hak)

Çeviri: Cafer Bayar

Emeği Geçenler: Şadman Eroğlu - Rıdvan Murat Altun - Musa Güneş - İbrahim Aras

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2

Zeytinburnu-Topkapı / İst. Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: 1. Baskı: Haziran 2007 / 2. Baskı: Haziran 2013

ISBN: 978-975-6640-95-1

Not: Çeviride kitabın 1381 hicrî Şemsî tarihli 1. baskısı esas alınmıştır

Kevser Yayınları
Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1
Fatih – İSTANBUL
Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66
Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12
www.kevseryayincilik.com

İÇİNDEKİLER

Kısa Biyografisi **7**

Birkaç Satırda İmam Ali (A.s) **9**

Doğumu 9

Peygamber'in Kucağında Geçen Çocukluk Yılları 10

Hicretin ilk Gecesi İmam Ali 12

Peygamber'in Emini Ali 13

Allah Yolunda Savaşan Ali 14

Hendek Savaşı'nda Ali 15

Hayber Savaşı'nda Ali 17

İmam Ali'nin İlmi 18

Emîrü'l-Müminin Ali Ve Üç Halife **23**

Ebu Bekir Dönemi 26

Ömer Dönemi 26

Osman Dönemi 27

Emîrü'l-Müminin Ali'nin Örnek Hükümeti **29**

Müminlerin Emîri İmam Ali'nin Hükümeti Dönemi 29

Ali b. Ebu Talib'in Yönetimi 30

İmam Ali'nin Savaşlarına Kısa Bir bakış **33**

Cemel Savaşı 33

Savaştan Önce Öğüt *34*

Savaş Başlıyor *36*

Sıffin Savaşı 37
İmam Ali, Sıffin Cephesinde *39*
Savaşın Sonu *41*
Nehrevan Savaşı 42
Haricîlere Karşı İmam'ın (a.s) Tavrı *44*
Sükûna Davet *45*
adil Yönetim 47
Adalet ve Hukuka Saygı 51
İmam Ali'nin Şahadeti 53
İmam Ali'den Veciz Sözler 57
Son Sözleri 58

KISA BİYOGRAFİSİ

Adı: Ali, Haydar.

Künyesi: Ebu'l-Hasan, Ebu'l-Hasaneyn, Ebu's-Sıbteyn, Ebu Turâb, Ahu'r-Resul.

Lâkapları: Emîrü'l-Müminin, Murtaza, Vasiyy-u Resulillah, Halifetu'r-Resul, Seyyidu'l-Evsiya, İmamu'l-Muttakin, Esedullahi'l-Gâlib, Seyfullah, Kerrar, Hâdi…

Babası: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) pek sevdiği fedakâr amcası Hz. Ebu Talib (a.s).

Annesi: Fatıma bint-i Esed. Hz. Resulullah'ı (s.a.a) çok sever, onunla çok yakından ilgilenir, ona kendi çocuklarından daha fazla şefkat ve yakınlık gösterir, çocuklarına değil, ona öncelik tanırdı.

Doğumu: Mekke'de, Kâbe-i Mükerreme'nin içinde, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamberliğe seçilişinden 10 yıl önce.

Eğitimi: Bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) evinde ve onun dizinin dibinde büyüyüp yetişti.

İmanı: Resulullah'a (s.a.a) ve onun getirdiği yüce İslâm'a ilk iman getiren insandır; onunla namaz kılan ilk kişi de yine Hz. Ali'dir (a.s).

İmamet Süresi: 30 yıl; Hicret'in 11. yılından 40. yılına kadar.

Zahirî hilafeti: 5 yıl; Hicret'in 36. yılından 40. yılına kadar.

Mübarek ömrü: 63 yıl.

Şahadeti: Hicret'in 40. yılı, ramazan ayının 19. günü sabah namazında İbn Mülcem'in başına vurduğu zehirli kılıçla ağır yaralandı, ramazanın 21. günü seher vakti de Rabbine kavuştu.

Türbesi: Irak'ın Necef kentindedir.

Eşleri: İlk eşi, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sevgili kızı, dünya kadınlarının efendisi Hz. Fatıma Zehra (a.s) olup, evlilikleri 10 yıl sürmüştür. Hz. Fatıma validemizin şahadetinden sonra bizzat onun vasiyeti üzerine Hz. Fatıma'nın (a.s) kız kardeşinin kızı Emâme ile evlenmiş, daha sonraları da birkaç saygın ve mümin eşi olmuştur. Bunlar arasında Muhammed Hanefiyye'nin annesi Havle Hanefiyye ile Hz. Ebulfazl Abbas'ın annesi Ümmü'l-Benin Hanım (r.a) pek büyük şahsiyetlerdir.

Çocukları: Hz. Fatıma Zehra'dan olan çocukları; İmam Hasan (a.s), İmam Hüseyin (a.s), Zeyneb-i Kübra (a.s). Diğer eşlerinden olan çocukları: Muhammed Hanefiyye, Abbas, Cafer, Avn, Osman, Ümmü Gülsüm ve daha birkaç evladı.

BİRKAÇ SATIRDA İMAM ALİ (A.S)

Bu kısa yazıda seçkin bir insandan söz etmek istiyoruz… Duygusal ve şairce bir deyişle değil, gerçek anlamda kalemin anlatmada aciz kaldığı nadide bir kişilikten… Her türlü tanımlamadan öte bir kişilik; düşünceyi aşan, kelimelerden taşan, söze, dizeye sığmayan bir şahsiyet…

Gonca gibi açılışı hayret vericiydi onun; başka bir ölçü ile yaşadı, çok değişik bir şekilde dünyada kaldı ve yüce bir hâlde de gitti…

Dağların güçlülüğü ve sarsılmazlığı, suyun yumuşak huyluluğu ve billurluğu, şimşeğin coşkunluğu, güneşin sıcaklığı, okyanusların uçsuz bucaksızlığı, çöllerin saflık ve duruluğu, masumiyetin temizliği ve tüm güzellikler varlık ve kişiliğinde toplanmış olan şahıs. Hayranlık uyandıran bir şekilde doğdu, hayranlık uyandıran bir şekilde yaşadı ve hayranlık uyandıran bir şekilde dünyadan göçtü…

Şimdi hep birlikte tüm bu şaşırtıcılıklara kısaca bir göz atalım:

Doğumu

İbn Ga'neb diyor ki: Abdulmuttalib'in oğlu Abbas ve diğer birkaç kişiyle Kâbe'nin tam karşısında oturmuş sohbet ediyorduk. Esed kızı Fatıma'nın Kâbe'ye doğru geldiğini gördük. Kâbe'nin karşısında durup şöyle dediğini duyduk:

> Ya Rabbi! Sana, peygamberlerine ve onların kitaplarına inanıyorum! Ceddim İbrahim'in hak ve söylediklerinin de dosdoğru olduğuna şahadet ederim! Bu evi senin emrinle inşa etti... Onun ve karnımda taşıdığım şu bebeğin aşkına; bu doğumu bana kolaylaştır!

Bu sırada hepimizi hayretler içinde bırakan bir şey oldu… Hepimizin gözleri önünde Kâbe'nin duvarı yarıldı ve o değerli kadın, adımını atıp içeri girdi, sonra da duvar bitişip eski hâline geldi! Gözlerimize inanamıyorduk. İlk şaşkınlığımızı atlatınca, hepimiz telaşla yerimizden fırlayıp Kâbe'nin kapısına koştuk; ama kapı bir türlü açılmıyordu! İşin içinde Kâbe'nin Rabbinin bir hikmeti olduğunu anladık…

Dört gün sonra o yüce hanım, kucağında gururla tuttuğu nur topu gibi bir bebek ile Kâbe'den çıktı… "Gaipten gelen bir ses, bu bebeğin adını 'Ali' koymamı istedi." dedi![1] Fil yılının 30'u, Recep ayının 13'ü ve günlerden cumaydı o gün… Hicret'ten tam 23 yıl önce…[2]

Peygamber'in Kucağında Geçen Çocukluk Yılları

İmam Ali (a.s) çocukluk yıllarını anlatırken şöyle der:

> Çocukluğum Resulullah'ın (s.a.a) evinde geçti; beni o büyüttü. Beni şefkatle kucağına alır, bağrına basar, lokmayı çiğneyip ağzıma koyardı. Onun o güzelim kokusu, elvan elvan ruhumu okşardı benim. Sözlerimde yalana, davranışlarımda bir kusur ve cahilliğe rastlamadı asla.
>
> Yüce Allah, gece-gündüz onunla birlikte olup dünyanın yücelikleri ve iyilikleri konusunda onu eğitmesi için süt çağından hemen sonra büyük melekleri, Resulullah'ın

---

1- Biharu'l-Envar c.35 s.8

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.3

(s.a.a) yanına verdi. Ben de tıpkı süt çağındaki bir bebek gibi Peygamber'e uymakta ve onu izlemekteydim.

Her gün yeni şeyler öğretiyordu bana, onun yaptıklarını yapmamı emrediyordu. Her yıl Hira dağına çıkar bu anlarında benden başka hiç kimse görmezdi onu…

İslâm henüz hiçbir eve girmemişken, sadece Resulullah'la (s.a.a) Hatice'nin Müslüman olduğu günlerde, ben üçüncü Müslüman'dım. Vahiy ve peygamberlik nurunu görebiliyor, peygamberliğin kokusunu alabiliyordum.[1]

Hz. Resulullah (s.a.a), peygamberlikle görevlendirilişinden üç yıl sonrasına kadar İslâm'ı açıkça tebliğ emri almadı. Bu süre zarfında sadece birkaç kişi Müslüman oldu; bunlar arasında ilk iman eden erkek, Hz. Ali'ydi (a.s).[2]

"Yakınlarını korkut…" ayeti nazil olduğunda, Resulullah (s.a.a), Hz. Ali'yi (a.s) bu işle görevlendirdi ve akrabalarından kırk kişiyi yemeğe davet etti. Davetliler arasında Ebu Leheb, Abbas ve Hamza da vardı. Sadece bir kişilik yemek hazırlanmıştı. Yemek sofraya konulduğunda, Allah'ın iradesiyle herkes doyasıya yediği hâlde yemek hiç eksilmedi. Yemekten sonra Hz. Resulullah (s.a.a) onları İslâm'a davet etmek isteyince, bunu fark eden Ebu Leheb: "Muhammed sizi büyüledi." diyerek ortalığı karıştırdı. Neticede herkes kalkıp evine gitti ve toplantı sonuçsuz kaldı.

Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a), bir başka gün yine hepsini davet etti ve yemekten hemen sonra şu konuşmayı yaptı:

Ey Abdulmuttaliboğulları! Arap gençleri içinde benim size getirmiş olduğumdan daha iyisini getiren olmamış-

---

1- Nehcü'l-Belâğa, Feyz-i Kaşanî, s.802, 204. hutbenin son paragrafı.

2- Sire-i İbn Hişam, 1/245. el-Gadir, 3/ 220–240'de bu konuda Ehlisünnet'in ünlü kaynaklarından pek çok rivayet aktarılmıştır.

tır! Ben bu dünyanın ve öte dünyanın iyilik ve hayrını getirdim size! Bilin ki Yüce Allah, beni sizleri O'na davet etmekle görevlendirdi! Şimdi, içinizden hanginiz bana bu yolda yardımcı olmak ister? Bilin ki bugün bunu kabul eden, benim kardeşim, vasim ve vekilim sayılacaktır artık!

Hz. Resulullah (s.a.a) bunu üç kez tekrarladığı hâlde, Ali'den (a.s) başka ayağa kalkıp daveti kabullenen olmadı. Bunun üzerine Hz. Resulullah (s.a.a) Ali'yi (a.s) göstererek şöyle buyurdu:

O hâlde bilin ki Ali, bugünden itibaren benim kardeşim, vasim ve vekilimdir. Ona itaat edin ve sözünü dinleyin![1]

Hicretin ilk Gecesi İmam Ali

İslâm'ın aleni ve açık tebliğiyle birlikte Kureyşliler Hz. Peygamber'i (s.a.a) kendileri için bir tehlike olarak görmeye başladılar. Kureyş'in ileri gelenleri Daru'n-Nedve'de toplanıp Hz. Resulullah'ı (s.a.a) ortadan kaldırmaya karar verdiler; her kabileden bir genç seçilecek ve gece yarısı hep birlikte saldırıp onu öldüreceklerdi.

Hz. Resulullah (s.a.a) vahiy yoluyla durumdan haberdar edildi ve o gece ona, yatağına yatmaması ve hicret etmesi emredildi.[2]

Resulullah (s.a.a) durumu Hz. Ali'ye (a.s) açıp ondan o gece, ölümü göze alarak yatağında yatmasını istedi ve kimsenin bunun farkına varmaması gerektiğini vurguladı. Hz. Ali (a.s) bu fedailiği can-ı gönülden kabul ederek o gece Resulullah'ın (s.a.a) yatağında yattı. Böylece onun bu fedakârlığını yüce Rahman övecek ve hakkında şu ayeti indirecekti:

1- Taberî Tarihi, 3/1171 ve Mecmau'l-Beyan, 7/206

2- Sire-i İbn Hişam, 1/480–483

İnsanlar arasında öyleleri vardır ki, Allah'ın rızasını kazanabilmek için canlarını Allah'a satarlar. Allah, kullarına karşı pek şefkatlidir.[1]

Gecenin karanlığı Mekke şehrinin üzerine çökmüş, yeminli katiller Hz. Resulullah'ın (s.a.a) evini kuşatmışlardı. Resulullah (s.a.a) Yâsîn Suresi'nden bazı ayetleri okuyarak evinden ayrıldı ve Mekke dışındaki Sevr mağarasına doğru yola çıktı.

Katiller, gece yarısı ansızın yalın kılıç Hz. Resulullah'ın (s.a.a) yatağına saldırdılar. Hz. Ali (a.s) doğrulup oturdu. Katiller ne yapacaklarını şaşırmışlardı. "Muhammed nereye gitti?" diye sordular.

Hz. Ali (a.s) cevabı yapıştırdı:

Onu bana mı emanet etmiştiniz de benden soruyorsunuz?!

Öfkeden deliye dönen katiller, ite kaka Ali'yi Mescidu'l-Haram'a götürüp birkaç gün orada tuttuktan sonra serbest bıraktılar.[2]

Peygamber'in Emini Ali

Peygamber-i Ekrem (s.a.a), Kureyşlilerin kendisine en güvendiği insan idi. O, onların eminiydi. Herkes emanetini ona teslim ederdi. Hicret etmeye mecbur kaldığında, ailesi ve kabilesi içinde Hz. Ali'den (a.s) daha güvenilir birini bulamadı. Bu nedenle de kendisine emanet bırakılanları sahiplerine geri vermesi, borçlarını ödemesi ve ailesinin kadınlarını Medine'ye getirmesi için Ali'yi (a.s) görevlendirdi.

1- Bakara Suresi, 207

2- Taberî Tarihi, 3/1232–1234

Böylece Kureyşlilerin emini Hz. Muhammed (s.a.a) ve o Hazret'in emini de Hz. Ali (a.s) olmuştur!

Ali (a.s), Resulullah'taki (s.a.a) emanetleri sahiplerine iade edip onun tembihlediği bütün işleri aksatmaksızın yerine getirdikten sonra, onun emanetleri olan kendi annesi Fatıma (a.s), Resulullah'ın (s.a.a) biricik kızı Fatıma (a.s) ve Zübeyr'in kızı Fatıma'yla diğer kadınları yanına alıp Medine'ye doğru yola koyuldu.

Yolda onları öldürmek için Mekke müşriklerinin kiraladığı 8 azılı katille tek başına dövüşüp kadınları kurtardı ve Medine yakınlarında Resulullah'ın (s.a.a) kendisini beklemekte olduğu yerde onunla buluşarak birlikte Medine'ye girdiler.[1]

Allah Yolunda Savaşan Ali

İslâm, barış ve hayat dini olup insanların haksız yere öldürülmesine karşıdır. İnanan bir insanı kasıtlı ve haksız yere öldürenin, ebediyen cehennem azabı çekeceğini söylemiştir. İslâm, aynı zamanda cihanşümul bir din olup bütün insanlığa gönderildiğinden, insanların bu dine davet edilmesi ve onlara tebliğde bulunulması gerekir.

Bu yüce dinin kabul edilmesini ve yayılmasını şahsî menfaatleri için tehlike görenler, daha ilk başlarda ona karşı savaş bayrağı açtılar. İşte yüce İslâm dini, kendisine savaş açan ve hakka karşı inat gösteren bu kin dolu düşmanlarına karşı koyabilmek ve gerektiğinde bu engeli ortadan kaldırabilmek için cihad hükmünü açıkladı.

Ecnebilerin İslâm'a ve Müslümanlara saldırması hâlinde nefs-i müdafaanın zarurî olacağını akıl sahibi herkes kabul

---

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.22–23

eder. Bu akıl, insaf ve fıtrat hükmü gereğince ecnebilerin saldırısını önleme veya caydırma amacıyla cihad etmek de yüce İslâm'ın kurallarından biridir. Nitekim Resulullah'ın (s.a.a) giriştiği savaşların tamamına yakını savunma niteliklidir.

Hz. Ali (a.s) bu savaşların tamamına yakın bir kısmına katılmış, Allah'tan başka kimseden korkmayan görülmemiş bir cesaret kimliği sergilemiştir. Savaşlarda daima en öndeydi; yiğit, korkusuz ve yenilmez bir savaşçıydı. Bu nedenle de çoğunlukla sancağı bizzat kendisi taşırdı. Savaş başladığında aslanlar misali kükrer, fırtına misali eser, düşman ordusunun sayısına ve teçhizatına aldırmaksızın ordunun ta kalbine dalar, önüne çıkanı yere serer, orduları hezimete uğratır ve zafer kazanmadan geri dönmezdi. Düşmana asla sırtını dönmezdi, bu yüzden zırhının arkası yoktu. Hiçbir savaştan, hiçbir çarpışma ve tehlikeden kaçtığı görülmemiştir.

Çifte su verilmiş kılıcından kurtulan yoktu; bir kılıç darbesi yeter, ikinci darbeye gerek kalmazdı. Onun kılıcı indiği zaman mutlaka düşmanın canıyla kalkardı.

Bunların birer gerçek olduğunu anlayabilmek için onun bazı savaşlarına değinmemiz yeterli olacaktır sanırız:

Hendek Savaşı'nda Ali

Çeşitli grup, hizip ve kabileler İslâm düşmanlığında birleşmiş ve bu yüce dini ortadan kaldırmak için bir araya gelip Medine'ye yürümüşlerdi. Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a), Selman-ı Farisî'nin (r.a) önerisiyle Medine şehrinin etrafına hendek kazılmasını emretti.

İki ordu karşı karşıya geldi.

Lâkabı "bin savaşçıya bedel" olan Arap Yarımadası'nın en namlı ve korkunç savaşçısı Amr b. Abduvedd şiirler okuyup

naralar savurarak kendisiyle savaşabilecek er istiyordu.

İslâm saflarında kimse onunla savaşabilecek cüreti gösteremiyordu.

Çok genç yaşına rağmen Hz. Ali (a.s) onun karşısına dikildi.

Amr:

— Geri dön, pek gençsin, seni öldürmek istemem! dedi.

İmam (a.s) geri dönmeyeceğini söyleyip şöyle ekledi:

— Duyduğuma göre Kureyşlilerden biri senden iki şey istese, birini mutlaka yerine getireceğine dair Allah'ın ile sözleşmişsin!

— Doğru duymuşsun! Benden isteğin nedir?

— Müslüman ol! Allah'a yönel ve Resulullah'a (s.a.a) iman et!

— Etmem! O saydıklarına hiç ihtiyacım yok!

— O hâlde benimle savaşacaksın!

— Geri dön… Babanla arkadaşlığımız vardı… Seni öldürmek istemem delikanlı!

— Ama ben, vallahi hakka sırt çevirdiğin sürece seni öldürmek isterim!

Amr atından inip Ali'ye (a.s) saldırdı. Savurduğu kılıç İmam'ın (a.s) kalkanına inmişti. İmam Ali (a.s) hızla saldırıp Amr'ı yere serdi ve bir kılıç darbesiyle işini bitirdi. Bu kısa ve inanılmaz dövüşü gören diğer savaşçılar dehşetle oradan kaçtılar.[1]

Hz. Ali (a.s) zaferle Müslümanların arasına dönmüştü. Hz. Resulullah (s.a.a) onu karşılayarak şöyle buyurdu:

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, 43–45

> Aferin sana ey Ali! Senin bugünkü şu cihadın, İslâm ümmetinin kıyamete kadar yapacağı bütün iyi amellerin toplamından daha üstündür! Zira senin bu zaferin sayesinde kâfirler zillete düşüp alçalmış, Müslümanlar ise izzet, onur ve gurur kazanmıştır![1]

Hayber Savaşı'nda Ali

Yahudilerin büyük ihanetleri sonucu Resulullah (s.a.a) onların en güçlü karargâhı olan ve "fethi imkânsız" lâkabıyla meşhur bulunan Hayber kalesine yürüdü. Bu sırada Hz. Ali (a.s) ağır bir göz hastalığına yakalanmış ve gözleri kapanmış olduğundan savaşamıyordu.

Resulullah (s.a.a) sancağı Ebu Bekir'e vererek onu Yahudilerin üzerine gönderdi, muhacirlerden müteşekkil bir orduyla Hayber'e saldıran Ebu Bekir çok geçmeden geri döndü; ordu zayiat vermiş, ama fetihte bulunamamıştı.

Ertesi gün sancağı Ömer'e verdi, o da zafer kazanamadan telefatla döndü; ordusu onu, o da ordusunu korkaklıkla suçluyordu. Resulullah (s.a.a) müdahale edip bu niza ve çekişmeye son vererek şöyle buyurdu:

> Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki, o Allah'ı ve Resulü'nü, Allah ve Resulü de onu sever!

Herkes bu kutlu ve büyük komutanın kim olduğunu merak ederken Hz. Peygamber (s.a.a) Hz. Ali'yi (a.s) istedi, çok hasta olduğunu söylediler. Resulullah: *"Getirin."* buyurdu. İmam'ı (a.s) huzuruna getirdiler.

Hz. Peygamber (s.a.a): *"Ya Ali! Neyin var?"* diye sordu, İmam gözlerinin ve başının çok ağrıdığını söyledi. Resulullah (s.a.a)

1- Biharu'l-Envar, 20/205

mübarek ağız suyunu İmam'ın gözlerine ve başına sürüp dua etti, o sırada inanılmaz bir şekilde İmam'ın (a.s) dayanılmaz ağrıları dindi ve gözleri açıldı.

Resulullah (s.a.a) beyaz sancağı İmam'a (a.s) verip şöyle buyurdu:

> Cebrail seninle olacak! Zafer senindir. Rabbim onların yüreğine korku salmıştır. Ya Ali! Bil ki onlar, kendilerini mağlup edecek kimsenin adını kendi kitaplarında okumuşlardır; onun adı İlya'dır (Ali'dir). O hâlde git ve onların karşısına dikilip adının Ali olduğunu söyle…
>
> Rabbimin izniyle dehşete düşüp hakir olduklarını göreceksin!

İmam Ali (a.s) sancağı alıp çok az sayıda adamıyla Hayber'in üzerine yürüdü. Önce Yahudilerin ünlü savaşçısı Merheb ile yiğitlikleri üzerine şiir söyleyip atıştılar. İmam Ali, sonuçta onu kılıçtan geçirerek leşini yere serdi.

Dehşete kapılan Yahudiler, hemen kalelerine çekilerek kapıyı kapattılar.

İmam Ali (a.s), yirmi kişinin zorlukla açtığı kapıyı tek yerinden söküp hendeğin üzerine attı. Bunun üzerine Müslümanlar, onun üzerinden geçerek kaleye girdiler ve zafere ulaştılar.[1]

İmam Ali'nin İlmi

İbn Abbas, Hz. Resulullah'tan (s.a.a) bir hadis-i şerifte şöyle buyurduğunu nakleder:

> Ali, ümmetimin en bilge ve âlimidir ve yargıda herkesten üstündür.

Ayrıca Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.57–58

> Ben ilmin şehriyim, Ali de bu şehrin kapısıdır. Bendeki ilmi arayan Ali'ye gitsin.

İbn Mesud şöyle der:

> Resulullah (s.a.a) bir gün Ali'yi (a.s) çağırıp onunla özel görüştü; Ali çıktığında ne konuştuklarını sordum, şöyle cevap verdi:
>
> Resulullah, ilim kapılarından bin kapı açtı bana; bu kapıların her birinden de yine bin kapı açılıyor!

Bir gün İmam Ali (a.s) minberdeyken şöyle buyurdu:

> Ey cemaat! Beni kaybetmeden sorularınızı sorun bana! Geçmişin ve geleceğin ilmi, bilin ki bendedir. Andolsun ki, eğer yargı dergâhı kurulacak olsa Yahudilere kendi kitapları Tevrat'tan, İncil ehline İncil'den, Zebur ehline Zebur'dan ve Kur'ân ehline Kur'ân'dan hüküm verir, yargıda bulunurum ben!… Allah'a yemin ederim ki Kur'ân'ı ve tevilini herkesten iyi bilirim ben!… Sorun benden, beni yitirmeden… Kur'ân ayetlerini tek tek bana sorsanız, sorularınızın cevabını veririm!... O ayetin ne zaman, neden ve kimin hakkında nazil olduğunu söylerim size; ayetlerin hangisinin nasih, mensuh, özel, genel, muhkem, müteşâbih, Mekkî veya Medenî olduğunu… bütün teferruatlarıyla bilirim ben...[1]

* * *

Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'nin (a.s) sahip olduğu onca fazilete binaen yüce Allah tarafından onu kendisine vasi ve vekil tayin etmekle görevlendirilmiş ve bunu defalarca yerine getirerek kendisi olmadığında Müslümanların Ali'ye (a.s) uyup ona itaat etmelerini istemiştir.

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.15–16

Bu ilanın en büyüğü Gadir günü vuku buldu.

Hz. Resulullah (s.a.a) Hicret'in 10. yılında son hac farizasını yerine getirmek üzere Mekke'ye gitti, bu yolculuk sırasında beraberindeki Müslümanların sayısının 120 bini bulduğu kayıtlıdır.

Veda Haccı dönüşünde böylesine büyük bir kalabalıkla hareket eden Hz. Peygamber (s.a.a), zilhicce ayının 18. günü öğlen vaktine doğru Cuhfe sahrasında "Gadir-i Hum" denilen yere vardı.

Burada mola verdirip ezan okuttu, öğle namazını eda ettikten sonra deve hamutlarından yapılan yüksekçe yere çıkarak hamdüsenadan sonra büyük kalabalığa hitaben şöyle buyurdu:

> Ey cemaat! Ben ve sizler, karşılıklı sorumluluklar taşıyoruz! Ben size karşı sorumluluklarımı hakkıyla yerine getirebildim mi?!

Cemaat gözyaşları içinde: "Evet ya Resulullah!" dediler, "Bize İslâm'ı tebliğ edip bu yolda nice eziyetlere katlandığına şahadet ederiz! Allah en güzel ödülle ödüllendirsin seni!"

Resulullah (s.a.a) şöyle dedi:

> Allah'ın birliğine ve kulu Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna, cennetle cehennemin hak olduğuna, ölümden sonra herkesin dirileceğine ve hesaba çekileceğine şahadet eder misiniz?

Cemaat: "Evet ya Resulullah!" diyerek olumlu cevap verdiler."

Resulullah akabinde şöyle buyurdu:

> Ya Rabbi! Şahit ol! Ey insanlar! Unutmayın ki, hepiniz Kevser'in başında benimle görüşeceksiniz! Size bıraktığım iki değerli emanete nasıl davranacağınıza dikkat edin!

Cemaat merakla: "O iki emanet nedir ya Resulullah?" diye sordu.

Resulullah da şöyle buyurdu:

> Allah'ın Kitabı ve soyum olan Ehlibeytim! Rabbim, bana Kevser havuzu kenarında benimle buluşuncaya kadar bu ikisinin asla birbirinden ayrılmayacağını bildirdi! Onlardan önde gitmeye kalkışmayın, helâk olursunuz! Onlardan geri de durmayın, helâk olursunuz!

Bunu söyledikten sonra, Hz. Ali'nin (a.s) elini tutup kaldırdı, herkesin onu görüp tanıdığından emin olunca, şöyle buyurdu:

> Ey insanlar! Kim müminlere kendi nefislerinden daha üstündür ve onlara velayette bulunup onları yönetme hakkına sahiptir?

Cemaat hep bir ağızdan: "Allah ve Resulü daha iyi bilir!" diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Bilin ki, Allah'ın benim üzerimde velâyet hakkı vardır. Benim de müminler üzerinde velâyet hakkım vardır ve ben müminlere kendilerinden daha evlayım! O hâlde biliniz ki, ben kimin velisi isem, Ali de onun velisidir. Ya Rabbi! Ali'yi seveni sev ve ona düşmanlık edene düşman ol! Ona yardım edene yardım et!... Dinleyin! Burada bulunan herkes, bulunmayanlara bunu bildirsin![1]

Cemaat henüz dağılmamıştı ki şu ayet nazil oldu:

> **…Bugün dininizi kemale erdirip nimetimi size tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'a razı oldum.[2]**

1- el-Gadir, 1/9–11

2- Mâide Suresi, 3

EMÎRÜ'L-MÜMİNİN ALİ VE ÜÇ HALİFE

Resulullah (s.a.a), sevgi deryası gözlerini zahirde dünyaya yumarak beka âlemine göçünce bazı kara kalpliler Benî Saide Sakifesi'nde toplandılar ve Hz. Peygamber (s.a.a) Allah'ın emriyle kendisinden sonra İmam Ali'yi (a.s) vasi, vekil ve velî olarak tayin ve ilan etmiş olduğu hâlde, Ebu Bekir'i halife tayin edip iktidarın Hz. Ali'nin (a.s) eline geçmesini önlediler. Ondan sonra da benzeri plânlarla halifelik sırasıyla Ömer ve Osman'a verildi. Böylece Hz. Peygamber-i Ekrem'den (s.a.a) sonra 25 yıla yakın bir zaman iktidarı kendi ellerinde tuttular.

İktidarın gerçek sahibi olup bizzat Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından tekrar tekrar vasi ve vekil tayin edilmiş olan ümmetin en âdil, en bilge ve en cesur insanı İmam Ali (a.s), henüz temelleri atılmakta olan İslâm düzeninin parçalanmaması ve ümmetin birbirine düşmemesi için, gerekli uyarı ve itirazlarda bulunduktan sonra, bütün bu süre zarfında inanılmaz bir sabır ve büyüklük sergileyip İslâm'a ve İslâm ümmetine, zahirî halifelik dışında her türlü hizmete devam etti ve gerçek bir imam ve vasi olarak yürekleri ve akılları yüce İslâm'a yöneltmeye çalıştı.

Bu vaka, insanlık tarihinin en acı ve en hayıflanacak vakasıdır. İnsaf sahibi Müslüman ve hele Ehlibeyt âşıkları bir tarafa; gayrimüslimler ve dinsizler bile İslâm tarihini inceleyip de İmam Ali'nin (a.s) İslâm davası uğruna atıldığı tehlikeler, gösterdiği cesaret, fedakârlık ve serdengeçtilikler, sahip

olduğu fevkalâde derin ilim, düşünce, yargı gücü ve yönetim kabiliyeti gibi özelliklerini ve vasıflarını gördüklerinde, İslâm ümmetinin 25 yıl boyunca böyle bir nimetten mahrum bırakılmasına ve İslâm ümmetinin kaderine karşı böylesine bir zulüm ve insafsızlığın reva görülmüş olmasına teessüf etmekte, bundan duydukları şaşkınlığı gizleyememektedirler. Böylesi bir zulmün ümmete reva görülmüş olmasının vereceği acı, elbette sıradağları aşacak kadar büyük ve elimdir.

* * *

Ebu Bekir, Hicret'in 10. yılında halife yapıldı ve hicrî 13. yılda 63 yaşındayken vefat etti. Hilafeti 2 yıl, 3 ay, 10 gün sürmüştür.[1]

Ondan sonra Ömer b. Hattab halife oldu ve hicrî 23. yılı zilhiccesinin sonlarında Ebu Lu'lu' Firuz tarafından öldürüldü. Hilafeti 10 yıl, 6 ay, 4 gün sürmüştür.[2]

Ömer, kendisinden sonraki halifeyi tayin için bir şûra hazırladı ve bunun sonucu Osman'ın lehine oldu. Böylece Ömer'den sonra, hicrî 24. yılı muharrem ayının başlarında Osman halifeliğe geçirilmiş oldu ve hicrî 35. yılı zilhiccesinde, adaletsizliklerinden galeyana gelen halk tarafından linç edilerek öldürüldü. Halifeliği 12 yıldan birkaç gün azdır.[3]

* * *

Resulullah'ın (s.a.a) vefatından sonra zulme uğrayan ve hakkı gasp edilen İmam Ali (a.s), kendisine bu zulmü reva görenlerin karşısına dikildi ve İslâm ümmetinin maslahatının elverdiği ve güç yetirebildiği yere kadar ifşaatta ve itirazlarda

---

1- Murûcu'z-Zeheb, 2/298

2- Murûcu'z-Zeheb, 2/304

3- Murûcu'z-Zeheb, 2/331

bulunup halkın gerçekleri görmesini ve halifelik makamının kendisinden zorla alınıp gasp edildiğini herkesin anlamasını sağladı. Resulullah'ın (s.a.a) biricik kızı Hz. Fatıma Zehra (a.s) da bu konuda ciddi ifşaatlar da bulunarak İmam Ali'ye (a.s) destek oldu ve halka yaptığı konuşmada Ebu Bekir iktidarını gayrimeşru ilan etti.

Selman, Ebuzer, Mikdad ve Ammar Yasir gibi Resulullah'ın (s.a.a) sahabesinin ileri gelenleri de halka hitaben yaptıkları etkili konuşmalar ve hutbelerinde Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mükerrer açıklama ve sarih beyanatlarına binaen Hz. Ali'nin (a.s) halife olduğunu belirterek Ebu Bekir'in bu makamı gasp ettiğini ve onu en ehil olan Hz. Ali'ye iade etmesi gerektiğini söylediler.

Ancak, İslâm'ın henüz gelişme çağında olması hasebiyle çıkacak bir iç savaşın İslâm'a ve ümmete çok pahalıya mal olacağını gören Hz. Ali (a.s) bu iç ihtilafın körüklenmesine izin vermedi. İslâm dininin maslahat ve geleceğini kendi hakkına tercih ederek kılıcına el atmadı ve çok sevdiği Hz. Resulullah'ın (s.a.a) onca zahmetlerinin bir çırpıda boşa gitmemesi için, hakkını gasp edip makamını elinden alanlara, gerektiğinde yol bile gösterip İslâm maslahatları doğrultusunda kılavuzluklarda bulundu. Nitekim Ömer'in defalarca "Ali olmasa, Ömer helâk olurdu." Dediği, bütün önemli kaynaklarda kayıtlıdır.

İmam Ali'nin (a.s) dinî, siyasî ve ilmî konulardaki yardım ve kılavuzlukları, onları o kadar hayran bırakmıştı ki, İmam'ın (a.s) bilgelik ve büyüklüğünü itiraf etmekten kendilerini alamıyor ve başları ne zaman sıkışsa hemen ona koşuyorlardı. Şimdi, İslâm tarihi sayfalarındaki bu acı ve düşündürücü vakalardan birkaç örnek aktaralım:

Ebu Bekir Dönemi

Yahudilerin büyük din adamları Ebu Bekir'e gelerek: "Eğer sen son Peygamber'in gerçek halifesi ve vasisi isen, bizim Tevrat'ımızda belirtildiği üzere insanların en bilgesi olman gerekir! O zaman söyle bakalım, Allah gökte midir, yerde mi?!" diye sordular. Ebu Bekir: "Allah gökte, arşın üstündedir." dedi. Yahudi din adamları: "O hâlde Allah yeryüzünde yok! Yani bir mekânda var, diğerinde yok, öyle mi?!" dediklerinde, Ebu Bekir: "Bu, kâfirlerin sözleridir; buradan hemen çıkıp gidin, yoksa öldürülmenizi emrederim!" dedi.

Bunun üzerine Yahudi din adamları geri dönüp İslâm ile alay etmeye başladılar.

İmam Ali (a.s) Ebu Bekir'le muhatap olan söz konusu Yahudi din adamlarından birini çağırtıp onunla görüştü ve şöyle dedi:

> Ne sorduğunu ve cevap olarak ne duyduğunu biliyorum. Bil ki İslâm'a göre Allah, mekânın yaratıcısıdır; o hâlde mekânı yoktur ve mekânın onu kuşatmasından münezzehtir. O, mekânı olmaksızın ve onunla teması olmaksızın her yerde vardır; O, her şeyi ilmiyle kapsar…

Yahudi, Müslüman olup şöyle dedi:

> Peygamber'in vasi ve halifesi olmaya sen lâyıksın, başkalarıdeğil![1]

Ömer Dönemi

Kudame b. Maz'un adlı biri şarap içmişti. Ömer, şeriat hükmünce ona had uygulamak istedi. Kudame dedi ki:

1- İhticac-ı Tabersî, 1/312, yeni baskısı

> Bana had uygulanması farz değildir. Çünkü Kur'ân'da: "**İman edenler ve salih amellerde bulunanlar için korkup-sakındıkları, iman ettikleri ve salih amellerde bulundukları, sonra korkup sakındıkları ve iman ettikleri ve sonra (yine) korkup sakındıkları ve iyilikte bulundukları takdirde (yasaklanmadan önce) yedikleri dolayısıyla bir sorumluluk yoktur. Allah, iyilik yapanları sever.**"[1] buyrulmaktadır.

Ömer ona had vurdurmayıp serbest bıraktı. İmam Ali (a.s) haberi duyar duymaz Ömer'e gidip: *"Neden Allah'ın hükmünü uygulamadın?"* diye sordu. Ömer, Kudame'nin okuduğu ayeti okuyunca, İmam (a.s) şöyle buyurdu:

> Kudame bu ayetin kapsamına girmiyor! Çünkü Allah'a inanıp da iyi amel işleyen biri asla Allah'ın haramını helal bilmez. Kudame'yi çağırt ve tövbe etmesini iste. Tövbe ederse had vurdur, etmezse öldürülmesi gerekir; zira şarap içmenin haram olduğunu inkâr ederek İslâm dininden çıkmıştır!

Kudame bunu duyunca, hemen gelip tövbe etti ve günah işlemeyi bıraktı. Ancak, bu sefer de Ömer ona ne kadar had vurulacağını bilemiyordu. İmam'dan (a.s) sordu, İmam: *"Seksen kırbaç."* buyurdu.[2]

Osman Dönemi

Allâme Meclisî; el-Keşşaf, Sa'lebî ve Erbein-i Hatib'den şöyle nakleder: Osman döneminde bir Müslüman kadın 6 aylık hamileyken doğum yaptı. Osman onun, kocasından önce başkasıyla zina yapmış olduğu hükmüne vararak recmedilmesi/

1- Mâide Suresi, 93

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.97

taşlanarak öldürülmesi emrini verdi. Haberi duyan İmam Ali (a.s), Osman'a giderek şöyle buyurdu:

> Ben seninle Allah'ın Kitabı ile konuşacağım! Allah Teâlâ bir ayette, süt emzirme ve hamilelik döneminin toplam 30 ay olduğunu belirtmekte ve "**Gebelik müddetiyle sütten kesilme müddeti, otuz ay tutar…**"[1] buyurmaktadır. Bir başka ayette de, bebeği emzirme süresinin 2 yıl, yani 24 ay olduğunu belirtmekte ve "**Analar, emzirme zamanını tamamlamak isterlerse, tam iki yıl, çocuklarına süt verirler.**"[2] buyurmaktadır. Bu durumda, emzirme süresi 24 ay ise, emzirme ve hamileliğin 30 ay olduğunun belirtildiği önceki ayete binaen, hamilelik dönemi en az 6 ay demektir! Yani Kur'ân'ın hükmüne göre, bu kadıncağıza zina isnadında bulunulamaz!

Bunun üzerine Osman, kadıncağızın serbest bırakılmasını emretti.[3] Ehlibeyt Mektebi'ne mensup Şia uleması bu iki ayetin hükmüne binaen hamilelik süresini en az 6 ay kabul eder. Yani bebeğin şer'î babasının sulbundan 6 ayda dünyaya gelebileceğini, ancak bundan daha kısa bir sürenin mümkün olamayacağını belirtirler.

1- Ahkâf Suresi, 15

2- Bakara Suresi, 233

3- Menakıb, 2/192, Necef basımı.

EMÎRÜ'L-MÜMİNİN ALİ'NİN ÖRNEK HÜKÜMETİ

Müminlerin Emîri İmam Ali'nin Hükümeti Dönemi

Osman'ın ve hükümetinde iş başında tutmakta ısrar ettiği zalim ve liyakatsiz adamlarının adaletsizlik ateşi, Müslüman halkı öyle bir kavurmuştu ki, sonunda İslâm beldelerinin dört bir yanından kırgın, bıkkın ve rahatsız insanlar, Medine'ye akın etmiş ve galeyana gelmişlerdi.

Adalet isteyen halkın bu isteğinin ısrarla cevapsız bırakılması bu haklı talebin kısa zamanda bir isyana dönüşmesiyle sonuçlandı. Medine, tarihin akışını değiştirecek çalkantılara gebeydi. İnkılâp ateşi her lahza artıyordu ve neticede o hadise gerçekleşti. Galeyana gelen halk, Osman'ın evine yürüyerek onu kılıçtan geçirdi. Öfkeli halkın intikam ateşi sinmiş, ancak heyecanlar henüz yatışmamıştı.

Herkes İmam Ali'nin (a.s) evine akın etmeye başlamıştı. Şahsî kin ve garazlarını bir kenara bırakan çeşitli hizip, sınıf ve gruplara mensup halk kitleleri Hz. Ali'nin (a.s) kapısına dayanıp ondan ısrarla halife olmasını istediler ve İmam'ın isteksizliğine rağmen biat edip onu halife seçtiler.

Ali b. Ebu Talib'in Yönetimi

İslâm inancında din, politika gereği renkten renge giren ve gereğine göre değişik konularda değişik görüşlerle uzlaşıp kolayca şekil ve mahiyet değiştirebilen devlet ve hükümetlerin temelini sağlamlaştırma aracı değildir. Bilakis İslâm inancına göre devlet, bu dinin bedeninin önemli uzuvlarından biri olup, dinin değişmez kanun ve prensiplerini korumakla görevli bir muhafızdır.

Bu nedenledir ki İmam Ali (a.s), yeni devlet düzenini din temelleri ve esasları üzerine kurdu. Böylece bir toplum ve devletin gelişmesi ve ilerlemesi için en mükemmel programlar hak din olan yüce İslâm'da mevcut bulunduğundan, daha önceki iktidar ve yönetimlerin haksız ve hatalı uygulamalarından fevkalade zararlar görüp yaralar alan İslâm'ın iyileşmeye yüz tutması ve yaralarının sarılması umuluyordu. Ama ne var ki, İmam Ali'nin (a.s) kimseyi kayırmayan, hiçbir ayırım ve önceliğe yer vermeyen, bu konuda kimseden çekinmeyen adil uygulamalarını kendi çıkarları için tehlike olarak gören Talha, Zübeyir, Aişe ve Muaviye gibi çıkar çevreleri, Osman'ın kanını Hz. Ali'nin (a.s) üzerine yıkarak onu yıpratmaya ve uygulamaya koyduğu yönetim programlarını kesintiye uğratmaya başladılar.

Bu amaçla o büyük insana iftira atıp Osman'ı öldürtmekle suçlayarak isyan bayrağı çektiler ve iktidarının daha ilk günlerinden başlayarak onu bu nifak ve ihanet tohumlarıyla boğuşmaya zorlayıp Cemel, Sıffin, Nehrevan gibi büyük dâhilî savaşlar açtılar başına.

Hz. Ali'nin (a.s) iktidar dönemi incelendiğinde, onun uzlaşmaz ve taviz vermez tavrından rahatsız olan dünyaperestlerin ona karşı ortaklaşa bir savaş açtığı görülür. Hatta onun

kimseye taviz vermeyen adaletini içine sindiremeyen bazı dostları bile ona karşı açılan bu geniş savaş yelpazesinin içinde yer almışlardır.

Ne var ki İmam Ali (a.s): "**…Allah yolunda cihad ederler, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar...**"[1] ayetinde kendisi gibi yiğit müminleri tavsif eden ayetin mükemmel bir örneğini oluşturarak Allah yolunda çaba gösteriyor ve hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayarak dik duruşunu koruyordu.

Nitekim bugün de, o büyük insanın bu istisnaî kişiliği, saptırılmadan ve gerçek hâliyle tavsif edilecek olursa, onun dostu olduğu iddiasında bulunan niceleri onun düşmanlarıyla aynı safta yer almakta gecikmeyecektir.

İmam Ali (a.s), Resulullah'ın (s.a.a) emri ile yanında bir orduyla Yemen'e gitmişti. Görevini başarıyla tamamlayan İmam, Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Pek sevdiği Resulullah'a (s.a.a) bir an önce kavuşabilmek için, Mekke yakınlarına vardığında, komutayı bir başkasına devrederek hızla şehre yöneldi. Kendi yerine atadığı şahıs, Yemen'den getirilen eşyaları askerler arasında paylaştırarak yeni elbiselerle şehre girmelerini istedi. Resulullah'la (s.a.a) görüştükten sonra süratle geriye dönen İmam Ali (a.s) durumu görünce, bundan pek rahatsız oldu ve elbiseleri çıkarttırıp hayvanlara yüklettikten sonra, onları bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) paylaştırması gerektiğini vurguladı.

Ordu mensupları şehre varınca, bu olayı Resulullah'a (s.a.a) anlatıp İmam'ı şikâyet ettiler. Resulullah (s.a.a) onları sabırla dinledikten sonra şöyle buyurdu:

1- Mâide Suresi, 54

> Ali'den şikâyetçi olmayın! Vallahi Ali, Allah yolunda hiç kimseye zerrece taviz vermeyecek kadar doğru ve bu doğrusunda da kararlı ve azimlidir![1]

Evet, böylesine büyük bir ruhun; hırs ve bencillik dolu küçük ruhları nasıl etkileyeceği ve bir fırtınanın saman çöplerini savurması misali nasıl savurup atacağını tahmin etmek zor olmasa gerek.

Resulullah'ın (s.a.a) ashabı arasında hiçbirinin Hz. Ali'ninkiler kadar fedakâr dostları yoktu; kimsenin düşmanı da yine onunkiler kadar alçak ve tehlikeli değildi. Onun cenazesine bile düşmanlık edecek kadar alçak ve tehlikeli.

Nitekim İmam Ali (a.s) mezarının gizli tutulmasını vasiyet etmiş ve Resulullah'ın Ehlibeytinden olan İmamların (üzerlerine selâm olsun) altıncısı İmam Cafer Sadık (a.s) tarafından açıklanıncaya kadar o büyük insanın mübarek mezarının yeri gizli tutulmuştur.

1- Sire-i İbn Hişam, 4/603, Mısır basımı, 1357 h.k.

İMAM ALİ'NİN SAVAŞLARINA KISA BİR BAKIŞ

Cemel Savaşı

Bu savaşı başlatan Aişe bint-i Ebu Bekir, bir deve üzerinde savaşı körükleyip yönettiği için bu savaşa deve anlamına gelen "Cemel Savaşı" denmiştir. Halife Osman, galeyana gelen halk tarafından linç edilip öldürüldüğünde, Aişe Mekke'deydi. Haberi aldığı zaman: "Osman'a lanet olsun, yaptıklarının karşılığını buldu!" demişti.

Amcasının oğlu olan Talha'yı halife yaparlar düşüncesiyle kendi konumunu güçlendirmek için hemen yola çıkarak Medine'ye gelmiş, ama halkın Hz. Ali'ye (a.s) biat ettiğini duyunca, ümitsizliğe kapılıp öfkelenmişti. Hz. Ali'nin (a.s) halife olmaması için inanılmaz bir komploya başvurarak ona iftira atma yolunu seçen Aişe, Mekke'de söylediğinin tam tersini Medine'de söyleyerek: "Vallahi Osman haksız yere öldürüldü. Vallahi onun kanının hesabını sormak için ayaklanacağım!" dedi.

İbn Ümm-ü Kilab, Aişe'nin bunu söylediğini duyunca, ona şöyle dedi:

> "Üzerine yemin ettiğin Allah'a yemin olsun, 'Bu Yahudi kılıklı herif[1] kâfir oldu, gebertin onu!' dediğin zamanlarda

1- Ünlü bir ihtiyar Yahudi'nin ismi.

> Osman'ın öldürülmesi için ilk nifak tohumunu bizzat sen atmıştın."[1]

Talha ve Zübeyr de ilk önce İmam Ali'ye (a.s) biat etmişlerdi; ama daha sonra İmam'a gidip iktidara ortak olmak istediklerini belirtip Basra'yla Kûfe'nin valiliğini kendilerine vermesini talep ettiklerinde, taleplerinin geri çevrilmesiyle İmam'ın karşısında yer almışlardı. Hatta İmam Ali (a.s) beytülmal taksim edilirken Ömer döneminde onlara yapılan ayrıcalığı kaldırarak Talha'yla Zübeyr'e de herkes gibi 3 dinar verince, Talha: "Bu hükümetten bizim payımıza ancak, bir köpeğin burnuna yapışan miktar kadar yiyecek düşecek!" demişti. İşte bu nedenlerle, Aişe, Talha ve Zübeyr, İmam Ali'ye (a.s) karşı savaş açarak Cemel Savaşı'nın baş aktörleri oldular.

Savaştan Önce Öğüt

Abdullah b. Abbas şöyle anlatır:

Rebeze denilen yerde İmam Ali'nin (a.s) huzuruna vardım. Yırtılan çarığını tamir ediyordu. Bana: *"Sence şu çarık ne kadar eder?"* diye sordu. Çok eskimişti, bu yüzden: "Hiç değeri yoktur." dedim. *"Bu hâliyle ne kadar eder?"* diye sorunca da: "Bir dirhemden daha az." dedim. Buyurdu ki:

> Vallahi, şu köhne çarıkları, size hükümet etmekten daha çok seviyorum. Sadece bir hakkı ihya edebilme veya bir batılı giderebilme ümidiyle avunarak sürdürüyorum bu işi!

Sonra oradaki cemaate dönüp şöyle dedi:

> Allah Teâlâ sevgili Peygamber'ini gönderdiği dönemde hepiniz cahillik içindeydiniz… O, halkı yüce insanî makama

---

1- Kamil-i İbn Esir, s.105

> ve kurtuluşa ulaştırdı… Halkı ve yakınlarını doğru yola yöneltti. İşte o dönemlerde onun sadık bir takipçisiydim ben, onun inancı ve fikirleri doğrultusunda çok çalıştım, asla korkmadım ve asla zaaf göstermedim. Allah'a yemin ederim ki, (geçmiş zamanda) kâfir oldukları hâlde onlarla (Kureyşlilerle) savaştım. Bugün de sapmış ve aldatılmış oldukları hâlde onlarla savaşıyorum. Bugün benim yolum ve yöntemim, Resulullah'ın (s.a.a) emri üzerine bina edilmiştir. Hakkın güneşini ortaya çıkarmak için batılın siyah perdesini parçalayacağıma yemin ederim![1]

Savaş başlamadan önce askerlerine şöyle talimat verdi:

> Sakın savaşı ilk siz başlatmayın! Önce yumuşak bir dille konuşun onlarla. Evlerine, çadırlarına ulaşacak olursanız, sakın haddi aşmakla aranızdaki edep hicabını yırtmayın. Evlerinden içeri girmeyin, mallarına dokunmayın. Size ve büyüklerinize dil uzatıp küfredecek olsalar bile, hiçbir kadına eziyet etmeyin!

Sonra İmam (a.s) elinde tuttuğu Kur'ân'ı kaldırarak şöyle buyurdu:

> Aranızdan kim bu Kur'ân'ı alıp onları Allah'ın Kitabı'na davet edebilir? Ancak, bilmelisiniz ki, bunu yapacak kimse bu yolda öldürülecektir!

Kûfeli bir genç hemen ayağa kalkıp: "Ey Müminlerin Emîri! Ben." dedi. İmam onu duymazdan gelip sözlerini tekrarladı. O genç bu görevi istediğini tekrar bildirince, İmam (a.s) Kur'ân'ı ona verip gönderdi.

Genç; Aişe, Zübeyr ve Talha'nın ordusunun karşısına çıkıp elindeki Kur'ân'ı havaya kaldırarak onları Allah'ın Kitabı'na uymaya davet etti. Ancak Aişe'nin ordusundan biri onun

---

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.118–119

Kur'ân'ı tutan elini kesti. Genç, Kur'ân'ı diğer eline aldı ve aynı sözleri tekrarladı. Bu defa da diğer kolunu kestiler. Yiğit genç Kur'ân'ı göğsüne bastırarak şehit düştü.

Bu sahne karşısında çok öfkelenen büyük sahabe Ammar-i Yasir, Aişe'nin ordusunun karşısına dikilerek savaştan vazgeçmelerini ve kardeşkanı dökmemelerini istedi. Aişe'ye yaklaşarak: "Ne istiyorsun sen?" diye sordu. Aişe: "Osman'ın kanının intikamını almak istiyorum." deyince, Resulullah'ın (s.a.a) büyük sahabesi Ammar: "Bugün Osman'ın kanının davasına giriştiği yalanını uyduran ve aslında bizzat kendisi zalim olan kimseye Allah lanet etsin!" diyerek Aişe'yi kınadı. Bu söz Aişe'nin adamlarını öfkelendirmişti. Ammar'ı ok yağmuruna tuttular.

Ammar geri dönüp İmam Ali'ye (a.s): "Ne bekliyorsunuz? (Siz sulh için çabalarken,) onlar savaştan başka bir şey istemiyorlar." dedi.[1]

Savaş Başlıyor

Ammar'a karşı başlatılan ok yağmuru devam etti. İmam'ın (a.s) saflarındaki üç asker atılan oklarla şehit düşünce, İmam (a.s) yapılan işlere Allah'ı şahit tuttu ve Resulullah'ın (s.a.a) kendisine miras bıraktığı özel zırhı giyerek Zülfikar adlı ünlü kılıcı kuşandı. Resul-i Ekrem'in "Kartal" adıyla meşhur sancağını da oğlu Muhammed Hanefiye'ye verdi.

İki ordu karşı karşıya gelip savaş düzeni aldılar. Aişe yerden bir avuç çakıl alıp İmam'ın ordusuna doğru savurdu ve "Kör olun!" diye bağırdı. Bu fitne ateşini yakan üç kişiden biri olan Zübeyr, savaştan önce İmam'ın (a.s) yaptığı bir hatırlatmayla kendisine gelmiş, tövbe edip Aişe'nin ordusundan ayrılmıştı. Bu kısa görüşmede İmam (a.s) ona şöyle buyurmuştu:

1- Fezailu'l-İmam Ali, s.134–135

> Resulullah'ın (s.a.a) sana: "Ey Zübeyr! Andolsun ki, sen zalim olduğun bir hâlde Ali'yle savaşmaya kalkışacaksın!" buyurduğunu hatırlıyor musun?

İmam Ali (a.s), gerekli bütün uyarılardan sonra, başka çare kalmayınca, Aişe'nin ordusuyla savaşa girdi. Bu savaşa bizzat katılmış ve kısa sürede düşman ordusunun kalbine yaklaşmıştı. Adamları bu durumu görünce korkup onu: "Eğer sana bir şey olursa biz öndersiz kalırız. Biraz yavaş ol. Biz bu işi yapmaya yeteriz." diyerek durdurmaya çalışıyorlardı. İmam (a.s) ise bu sözlere cevaben: *"Ben sadece Rabbimin rızası ve gideceğim ahiret yurdunu düşünürüm!"* demişti.

Aişe ve Talha'nın ordusundan bir grup asker, Aişe'nin bindiği devenin etrafını koruma amacıyla sarmışlardı. İmam'ın (a.s) emriyle devenin ayakları kesildi. Deve yere yıkılınca savaş durmuş ve Aişe ve Talha'nın askerleri kaçmaya başlamıştı.

İmam Ali (a.s), Aişe'yi Basra'ya gönderip orada bir eve yerleşmesini sağladı ve Aişe'nin ordusunda olup da silahını yere atan herkesi hemen orada affederek evine-barkına gitmesine izin verdi; hatta can düşmanı Mervan da teslim olanlara katılınca, İmam onu bile affetti.

Savaşın tam anlamıyla bitip komplolara son verilmesiyle İmam, Aişe'yi kardeşi Abdurrahman'ın koruması altında saygınlığını da koruyarak kendi evine gönderdi.[1]

Sıffin Savaşı

İmam Ali'yi (a.s) yönetimi boyunca en fazla uğraştıran gürültülü ve karmaşık olaylar, Muaviye tarafından ortaya atılan-

1- Fezailu'l-İmam Ali, s.128–151

lardı. İmam'ın amcası oğlu İbn Abbas gibi kimi Müslümanlar: "Muaviye'yi hemen azletme, önce onu bir göreve ata, sonra bir fırsatını bulur bulmaz azledersin." diyor ve hilekâr bir politika öneriyorlardı.

Ancak İmam Ali (a.s), bu yollara tevessül edecek, bu tür komplolara tenezzülde bulunacak biri değildi. Görünüşte o şartlar altında en zararsız yol gibi görünse de, İmam'ın (a.s) dürüstlüğü ve kişiliğiyle bağdaşır bir yol değildi bu. Kaldı ki halk, İmam'ın Osman'a yönelttiği en önemli eleştirilerden birinin, Muaviye'yi Şam valiliğinden azletmemiş olması olduğunu biliyor ve İmam'dan (a.s) da kendisine yaraşır şekilde adaletle davranmasını bekliyordu.

Üstelik Muaviye'nin ahlâksız uygulamaları, haksız ve İslâm'dan uzak yönetim tarzı, zorbalığı, beytülmali har vurup harman savurması ve pervasızca zulümler işleyip keyfî davranması o kadar alenileşip artmıştı ki, bir gün bile görevinde kalmasına göz yummak, onun zulmüne ortaklıktan başka bir mana ve sonuç vermeyecekti.

Kaldı ki, İbn Abbas gibilerinin tavsiyesiyle ona şimdilik dokunmayıp fırsat kollayacak olsa, Muaviye bunun farkına varmakta gecikmez, o da bir an önce İmam'ı (a.s) namertçe ortadan kaldırmak için güç toplayıp hileler ve komplolar tezgâhlardı.

Kısacası sadece İslâm'a teslim olmuş bir siyaset izleyen İmam Ali (a.s) gibi biri için Muaviye'yi hemen görevden alıp azletmekten başka hiçbir yol yoktu. Ve İmam da (a.s) bunu yaptı. Ancak, Muaviye bunu kabullenmeyerek İmam'a (a.s) başkaldırıp İslâm tarihine bir başka kanlı sayfa daha açılmasına neden oldu. Muaviye'nin isyan ve komplosuyla vuku bulan bu savaş, "Sıffin" adıyla tarihe geçecekti…

İmam Ali, Sıffin Cephesinde

Sıffin, Irak'la Suriye arasındaki bir bölgenin adıdır.

Muaviye, önceden ordusunu bu bölgeye yerleştirip su girişlerini tutmuş, böylece İmam'ın (a.s) ordusuna suyun yolunu kesmişti.

Ancak İmam Ali (a.s) oraya vardığında kısa bir saldırıyla suyolunu açmakta gecikmedi. Şimdi suyolları İmam'ın eline geçmişti.

Muaviye, tarihin en komplocu ve iğrenç çehrelerinden biri olan Amr b. As adlı danışmanına: "Ali sence bize su verir mi?" diye sordu. Amr b. As: "Ali, senin yaptığın şeyi asla yapmaz!" dedi ve gerçekten de öyle oldu. İmam (a.s) suyu ele geçirdikten sonra düşmanın su almasına izin verdi! Böylece İmam Ali'yle (a.s) Muaviye'nin kişilikleri de bir kez daha ortaya çıkmış oldu.

İmam'ın ordusu 90, Muaviye'nin ordusu 85 bin askerden müteşekkildi.[1] İmam Ali'nin (a.s) ordusunda Ensar'dan 900, muhacirinden de tam 800 sahabe vardı. Bu sahabeler, daha önce de Hz. Resulullah'ın (s.a.a) emrinde savaşmış, şimdi de Muaviye'ye karşı Hz. Ali'nin (a.s) saflarında yer almışlardı. Muaviye'nin ordusunda ise, daha önce Hz. Resulullah ile (s.a.a) savaşan ve daima o Hazrete karşı komplolar tezgâhlamış olan Ümeyyeoğulları (Süfyanîler/Emevîler) ve münafıklar toplanmıştı.[2]

Mesudî ve diğer ünlü tarihçiler İmam Ali'nin (a.s) Muaviye'ye: "Gel bu yaptığından dön ve Müslümanlar arasında bölücülük yaratma!" diye savaştan önce mesaj gönderdiğini yazarlar.

1- Murûcu'z-Zeheb, Mesudî, 2/374

2- Fezailu'l-İmam Ali, s.154

Bu konuda epey mektuplar yazıldı, mesajlar gidip geldi; ama Muaviye, başlattığı bu fitneyi durdurmaya niyetli değildi.

İmam (a.s) Şam ordusuna gönderdiği son mesajında: *"Ben size Allah'ın Kitabı'yla konuştum ve sizi Allah'ın Kitabı'na davet ettim."* dediyse de, Muaviye: "Biz Allah'ın Kitabı'yla değil, kılıçla konuşacağız." cevabını verdi.[1]

Savaşın kaçınılmaz olduğunu gören İmam Ali (a.s), ordusuna hitaben yaptığı konuşmada ise: *"Sakın savaşı ilk başlatan siz olmayın!"* dedi ve şu direktifleri verdi:

> Savaştan kaçanı kovalamayın, esiri vurmayın, yaralananı bırakın, müsle[2] etmeyin…[3]

Derken, savaş başladı. Savaşın 9. günü Hz. Ali (a.s) ve diğer taraftan Muaviye de savaş meydanına gelmiş, çarpışmalar çok kızışmıştı. İşte bugün Hz. Resulullah'ın (a.s) çok sevdiği sahabelerinden Ammar-i Yasir şehit düştü. Son nefeslerini verirken su istedi.

Bir kâse süt verdiler kendisine. Sütü içtikten sonra: "Allahu Ekber! Allahu Ekber!" dedi, "Vallahi sevgili Resulullah'ın (s.a.a) bana önceden haber verdiği gün, işte bugündür!"[4]

Ammar'ın bu sözü, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ona buyurmuş olduğu şu meşhur haberden kaynaklanıyordu:

> Ey Ammar! Senin şu dünyadan son içeceğin, bir kâse süt olacak ve seni zalim bir topluluk öldürecek![5]

1- Murûcu'z-Zeheb, 2/377

2- İşkence ve küçük düşürme amacıyla birinin kulaklarını, burnunu kesmek.

3- Fezailu'l-İmam Ali, s.146

4- Murûcu'z-Zeheb, 2/381

5- Usdü'l-Gabe, 4/46; Fezailu'l-İmam Ali, s.148

İmam Ali (a.s) savaş günlerinde adamlarına sık sık şöyle diyordu:

> Yüce Allah'ın sizi görmekte olduğunu sakın unutmayın! Sizler, Resulullah'ın (s.a.a) amcası oğlunun askerlerisiniz! Savaşıp vuruşmaya alıştırın kendinizi; sakın savaştan kaçmayı; bu, gelecek nesillerin nazarında sizin için utanç ve kıyamet günü de sizin için azap teşkil eder! Nefsanî isteklerinizin kara bulutlarını canınızın ufkundan silip atın! Ölüme, huzur ve şevkle koşun! Şu güruhu alt edin artık, Muaviye'nin çadırını başına yıkın ve eliyle savaşıp ayağıyla firar eden o şeytanı cesaret ve yiğitliğinizle ürkütüp kaçırın! Mertlik gösterin ve hakkın çadırının yüce direğini kaldırıp dikin! Siz haklısınız, o hâlde üstünsünüz ve Allah sizinledir! Yüce Allah, gösterdiğiniz çaba ve gayretleri asla küçümsemeyecektir![1]

Savaşın Sonu

Savaş uzayıp telefat sayısı artınca, İmam (a.s) Muaviye'ye: "Niçin boş yere başkalarının kanını döküyorsun? Gel seninle ben teke tek dövüşelim; kim kazanırsa, iktidar onun olsun!" diye mesaj gönderdi.

Muaviye'nin kurnaz müşaviri Amr b. As, Muaviye'ye: "Vallahi pek insaflıca bir teklif bu." dedi. Muaviye ise ona: "Delirdin mi?! Ali'yle dövüşen canını kurtaramaz! Bildiğin bütün oyunlarını oyna, bir şeyler yap, yoksa işimiz bitik! Sana vaat ettiğim Mısır valiliğini düşün!" diye cevap verdi.

Amr b. As, askerlerine: "Kimin yanında Kur'ân'ı varsa, hemen mızrağına geçirsin!" direktifi verdi. Ve nifak ordusu, Kur'ân'ı mızrağa geçirip bekledi.

1- Nehcü'l-Belâğa, Abduh, 1/115

Hz. Ali'nin (a.s) ordusundaki yoz düşünceli, aklı gözünde safdiller: "Biz, Kur'ân'a kılıç çekmeyiz!" diyerek savaşı durdurdular. Böylece büyük bir bozguna uğramak üzere olan Muavi'ye, düşüncesi kıt insanların saflığı sayesinde kurtulmuş oldu. Ve tarihte bilinen hakemiyet olayı yaşandı, benzeri bir başka komployla da Muaviye iktidara kondu!

Bu komplo özetle şöyle gerçekleşti: İmam Ali (a.s) iki taraf arasında görüşmeleri yapmak için önerdiği şahıs kabul edilmeyince, kendisine zorla dayatılan Ebu Musa Eş'arî'yi istemeye istemeye kabul etmek zorunda kaldı. Muaviye ise, danışmanı ünlü komplocu Amr b. As'ı hakem seçti.

Amr b. As, basit bir oyunla Ebu Musa'yı kandırdı. Hem İmam Ali'yi (a.s), hem de Muaviye'yi azledip Abdullah b. Ömer'i halife ilan etme konusunda Ebu Musa'yı ikna ederek halkın huzuruna çıkardı.

Ebu Musa Hz. Ali'yi (a.s) hilafetten azlettiğini söyledi.

Ancak Amr b. As, bu çirkin anlaşmanın gereğini yerine getirmeyip: "Ebu Musa'nın Ali'yi azletme tavrı bence de çok doğru!" dedi ve ekledi: "Ben de, şimdi Ali'den boşalmış olan bu makama Muaviye'yi atıyorum!" diyerek Muaviye'yi hilafet makamına atadı.

Bu, Hz. Ali'nin (a.s) yönetimine vurulan en büyük darbe olmuştur.[1]

Nehrevan Savaşı

Nehrevan, Bağdat'la Hilvan arasındaki bir yerin adıdır. Hicrî kamerî 37. yılda Haricîlerle İmam Ali (a.s) arasındaki meşhur savaş, burada vuku buldu. Savaşın çıkış sebebi şuydu:

1- Murûcu'z-Zeheb, 2/386–399

Sıffin Savaşı'ndan döndükten sonra İmam Ali'ye (a.s) hakemiyet/hakemlik olayını zorla dayatıp: "Mızraklarda Kur'ân var!" diyerek Muaviye'yle savaşmayan dört bin kişilik bir grup, Hz. Ali'nin (a.s) ordusundan ayrılarak bir grup oluşturdular. Bunlar: "Biz hakemiyet olayında hatalı davranıp küfre düştük. Şimdi tövbe edip yine Müslüman olduk. Ali de tövbe etsin, yoksa kâfir sayılır!" deme garabetinde bulundular!

İmam onlara şöyle buyuruyordu:

> Kur'ân'ın mızraklara takılmasının münafıklık olduğunu ve sizin gibi safları kandırmayı amaçladığını o zaman size söylemedim mi ben?! Ben size: "Buna aldırmayın, bu oyundur, savaşa devam edin, işlerini bitirin." dedim; ama siz dediğimi yapmadınız ve "Bırak işi hakemler çözsün." dediniz. İşi bu noktaya kendiniz getirdiniz! Size: "Madem hakemlik diyorsunuz, o zaman benim hakemim mutlaka Abdullah b. Abbas olsun." dedim. Buna da karşı çıktınız ve "İlla ki Ebu Musa hakem olsun!" dediniz! Bütün bunları yapan bizzat sizdiniz. Böyle olduğu hâlde, şimdi beni mi suçlamaya kalkışıyorsunuz?!

Ancak, Haricîler güruhuna laf anlatabilmek imkânsızdı; İmam'ı hiç dinlemiyorlardı. Zu's-Sedye adlı birini kendilerine başkan seçerek fitne çıkarmaya, bozgunculuk yaratmaya başladılar.

Yaptıkları iğrençliklerden biri, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sevgili sahabelerinden Habbab ile hamile eşini vahşice katletmeleriydi. Habbab'a: "Ali hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorduklarında, bu büyük sahabe: "Ali, hepinizden daha bilge ve daha takvalıdır." dediği için: "Bu da kâfirdir!" diyerek hemen oracıkta öldürdüler ve soyunun sürmemesi için, yanındaki hamile eşiyle bebeğini de kılıçla parçaladılar!

Bu sapık güruh, yobazlık ve cehalette işi öyle bir raddeye vardırmıştı ki, kim onlara gerçekleri anlatmaya çalışıp doğruyu görmelerini sağlamaya kalkışsa onu öldürüyorlardı.[1]

Haricîlere Karşı İmam'ın (a.s) Tavrı

İmam Ali'nin (a.s) Haricîlere karşı tavrının temelleri adalet ve özgürlük hakkına dayanıyordu. Onları tutuklayıp işkence ettirebilirdi; ama bunu asla yapmadı. Hatta onlar, kendisini kâfir ve kanını helal bildiklerini ilan ettikleri hâlde onlara beytülmalden düşen payı da kesmedi ve onlara da, herkese davrandığı gibi davrandı. İmam Ali'den (a.s) de, bundan başkası beklenemezdi zaten…

Ancak, böyle bir devlet ve hükümet anlayışının tarih boyunca pek nadir görüldüğü de inkâr edilemez…

Haricîler, bu sapık fikirlerini her yerde, diledikleri zaman söylemekte serbesttiler. İmam'la dostları da, onlarla oturup tartışıyor; herkes kendi mantık ve delillerini serbestçe öne sürüyordu.

Çağdaş, ilerici ve modern dünya gibi safsatalar hakkında çokça bahsedilen günümüzde, hiçbir hükümet ve yöneticinin, kendisine ölümüne karşı çıkan böyle muhaliflere bunca serbesti tanıdığı görülmüş şey değildir. Haricîler camiye geliyor, İmam'ın (a.s) konuşmasını ve hutbesini yarıda kesip gürültülü tartışmalar çıkarıyor ve İmam Ali (a.s) onlara asla engel olmuyordu.

Evet, Haricîler camiye gelip İmam'ın (a.s) arkasında namaz kılıyor, yine de ona eziyetten vazgeçmiyorlardı. Bir gün cemaat namazı sırasında, Haricîlerden biri, İmam'a hitaben yüksek sesle şu ayeti okudu:

1- Fezailu'l-İmam Ali, s.152–153

Sana ve senden öncekilere şöyle vahyedildi: Andolsun, eğer (Allah'a) ortak koşarsan, amelin boşa çıkar ve hüsrana uğrayanlardan olursun![1]

Söz konusu Haricî, Hz. Resulullah'a (s.a.a) hitaben nazil olan bu ayeti okumakla İmam'a (a.s) şunu söylemek istiyordu: Senin İslâm'da çok parlak bir geçmişinin olduğunu biliyoruz. İlk Müslüman olan sensin, Peygamber seni kendisine kardeş ilan etmiştir, İslâm'a fevkalâde büyük hizmetlerin olmuştur; ancak Allah Teâlâ bu ayette Peygamber'e, müşrik olursan tüm amellerin boşa gider, buyuruyor. Sen de şimdi tövbe etmediğin için kâfir olmuş ve bütün amellerin boşa gitmiş durumda!

İmam (a.s), biraz susup onun okuduğu ayeti tamamlamasını bekledi; sonra kaldığı yerden namazı kıldırmaya devam etti.

Adam, tekrar bağırarak aynı ayeti okudu. İmam yine sustu ve namazı sürdürdü.

Bir daha adam aynı ayeti tekrarlayınca İmam namaz sırasında yüksek sesle şu ayeti okudu:

Sen sabret; hiç şüphesiz Allah'ın vaadi haktır. İyice inanmayanlar da sakın seni telaşa ve gevşekliğe düşürmesinler.[2]

Sükûna Davet

İmam, silahlanan Haricîleri barışa davet etmek için Hâris b. Murre el-Abdî'yi elçi gönderdi. Ancak, azgınlar güruhu onu öldürdüler ve hiçbir mantığı kabul etmeyeceklerini bir kez daha göstermiş oldular. Bunun üzerine önce İbn Abbas, sonra da bizzat İmam onlarla görüşüp konuştuysa da, hiçbir fayda-

---

1- Zümer Suresi, 65

2- *Nehcü'l-Belâğa Şerhi*, İbn Ebi'l-Hadid, 2/310–311. Rûm Suresi, 60

sı olmadı. Sonunda gözünü kan bürümüş olan bu cahil yobazlar sürüsü, İmam'a karşı savaş açtılar.

Her zaman olduğu gibi bu savaşta da İmam kendi ordusuna: *"Savaşı ilk başlatan taraf siz olmayın."* emrini verdi. Neticede Haricîler, İmam'ın (a.s) askerlerinden birini öldürdüler.

Bunun üzerine İmam (a.s), büyük sahabe Ebu Eyyub el-Ensarî'ye bir sancak vererek onu, Haricî ordusuna yakın bir yere dikmesini buyurdu ve bu sancağın altına sığınanlara veya Kûfe ya da Medain'e dönenlere aman verileceğini ilan etti. 4 bin Haricîden 1200'ü geri döndü, 2800'ü savaşmak üzere oradakaldı.[1]

Savaş başladı, kısa ve kanlı oldu. Birkaç saat içinde Haricîlerden büyük bir çoğunluk öldürüldü ve bu fitne de böylece son bulmuş oldu.

1- Fezailü'l-İmam Ali, s.153–154

ADİL YÖNETİM

İmam Ali'nin (a.s) bütün davranış ve sözleri, etrafındakiler için eğitim ve terbiye açısından tam anlamıyla mükemmel bir örnek teşkil ediyordu. Hatta savaş meydanlarında bile insanlara büyük dersler veriyor, mertlik ve yiğitliğin prensiplerini öğretiyordu adeta…

İmam'ın (a.s) hayatında bu tür eğitici ve öğretici kesitler pek çoktur. Burada onun adil yönetim düzeninden bazı kesitler aktarmakla yetineceğiz:

İmam Ali (a.s) çok fırtınalı ve olaylı geçen 5 yıllık halifeliği süresince gerçek İslâm devletinin nasıl olması gerektiğini ve adil bir düzenin ne demek olduğunu insanlara bilfiil göstermiş oldu.

Çarpıcı, ama boş sloganlar vermek yerine; bizzat kendi uygulama ve amelleriyle adaleti icra edip yaşattı…

Onun kurduğu yönetim sisteminin temeli; bilgi, takva ve fedakârlık prensipleri üzerine kuruluydu.

Onun yönetim tarzında yegâne kanun ve ölçü, İslâm kanunlarıydı; kendi evlatları, ailesi ve yakınları bu kanunlar karşısında herkesle eşitti ve hiç kimseye ayrıcalık tanınmıyordu. Nitekim hilafete geçtiği ilk gün şöyle buyurmuştur:

> Beytülmalden haksız yere alınan malları geri alacağım! Hatta kadınlara mihriye olarak verilmiş veya cariye alınmış olsa bile!

Valilerini atarken onlara, halka karşı daima sevgi, dostluk ve merhamet göstermelerini öğütler, *"Halka karşı insaflı davranın."* derdi.

Valilerine sorumluluklarını, resmî bir görev değil, insanî bir vazife telakki etmelerini hatırlatırdı. Onlara şöyle buyururdu:

> Kimsenin, ihtiyaçlarını ve sorunlarını anlatmasına engel olmayın. Vergi almak için hiç kimsenin yazlık ve kışlık elbiselerine veya bineğine el koymayın. Ödemesi gereken parayı alabilme uğruna kimseye dayak atmayın!

Zekât toplamakla görevli memurlara şöyle derdi:

> İnsanlarla muhatap olurken, çok saygılı olun. Onlara selâm verip "Ey Allah'ın kulları!" deyin, "Mallarınızdaki Allah hakkını almamız için bizi Allah'ın veli ve halifesi gönderdi. Mallarınızda Allah'ın hakkı var mıdır? Eğer varsa, verin, onu Allah'ın velisine götürelim!" "Yok." derlerse, sakın ısrar etmeyin ve geri dönün; 'Var.' derlerse de, sadece kendi meyilleriyle verdikleri kadarını alın; hatta verdiklerini geri isterlerse, geri verin!

Ayrıca şöyle de buyururdu:

> Haraç alınan beldelerin bayındır hâle gelmesi için gerekenleri yapın. Vergi alıp orayı bayındır hâle getirmezseniz, şehirleri harabeye çevirir, halkı helâk etmiş olursunuz. Bir bölgenin geri kalmışlığının nedeni, yöre halkının fakirliğidir; halkın fakirliğine neden olan şeyse, yöneticilerin paraları -halk için harcayacakları yerde- depolamalarıdır.

İmam Ali (a.s) vali seçilecek adayların belirlenmesi hakkında: *"Onların soyuna, kabile ve ırkına değil, iman ve yeteneklerine bakın!"* derdi.

Valilerinin ve atadığı memurların icraatlarıyla bizzat ilgilenir, bir hatalarını görecek olsa, hemen uyarır veya cezalandırırdı.

Basra'ya tayin ettiği valisi Osman b. Huneyf'e yazdığı çarpıcı mektup, İmam Ali'nin (a.s) bu konularda ne kadar dikkatli, titiz ve müsamahasız olduğunu gösterir. Şöyle buyuruyor:

> Duydum ki şehrin zenginlerinden birinin özel davetine katılmışsın. Yağlı ballı yemeklerin sıralandığı alımlı sofralara kuruluvermişsin. Yoksulların davet edilmediği bir yere gidebileceğini tahmin etmezdim senin. Kendine gel, dikkatli ol, şüphe yaratacak şeylerden uzak dur!…

Yine seksen dinarlık bir ev yaptıran Kadı Şureyh'e: *"Neden böyle görkemli bir ev yaptırdın kendine?"* diyerek ceza vermiştir.[1]

1- Abgariyyatu'l-İmam, s.160–169

ADALET VE HUKUKA SAYGI

İmam Ali'nin (a.s) şahadetinden sonra Hamdan kabilesinden Ammar'ın kızı Sevde, bir şikâyette bulunmak üzere Şam'a, Muaviye'nin yanına gitmişti.

Sevde, Sıffin Savaşı'nda İmam Ali'nin (a.s) yanında yer almış ve o Hazreti desteklemişti.

Muaviye görüşme sırasında bunu hatırlatarak Sevde'yi kınayıp küçük düşürmeye çalıştı, sonra da bu ziyaretinin sebebini sordu. Sevde şu cevabı verdi:

> Ey Muaviye! Yüce Allah, bizim haklarımızı elimizden aldığın için hesaba çekecektir seni! Bize sürekli öyle yöneticiler gönderiyorsun ki olgunlaşmış mahsul gibi âdeta biçip tırpanlıyorlar bizi, üzerlik otu taneleri misali ezip ölümü tattırıyorlar bize. Şimdi de Busr b. Ertat denilen adamı (vali olarak) göndermişsin (bize); erkeklerimizi öldürüp mallarımızı yağmalıyor. Merkez hükümete uymak istemesek, şimdi daha onurlu ve güçlüydük şüphesiz! Onu azledersen ne âlâ; aksi takdirde Hamdan kabilesi olarak sana karşı kıyam edeceğiz, bilmiş ol!

Muaviye, bir kadının ona böylesine pervasızca tehdit savurmasına pek öfkelenmişti. "Beni kabilenle mi tehdit ediyorsun sen?!" diye bağırdı, "Seni feci bir hâlde o Busr dediğin adama göndereyim de gör; dilediğini yapsın sana!"

Sevde bir lahza susmuş, gözleri uzaklara dalmıştı, görkemli bir hatıra canlanıvermişti zihninde. Gayri ihtiyarî şu şiir döküldü dudaklarından:

> Allah o büyük insanın ruhuna rahmetler etsin. Onunla birlikte adalet ve insaf da toprağa gömülüp gitti. Haktan ve dürüstlükten yanaydı daima. Hakkı hiçbir şeye değişmezdi. Hak ile iman bir arada toplanmıştı onda.

Muaviye: "Kimden söz ediyorsun?" diye sorunca, Sevde şöyle dedi:

> Hz. Ali'den tabi, bir defasında zekât memurlarından şikâyete gitmiştim. Namaza durmak üzereydi. Beni görünce namaza başlamaktan vazgeçip güler bir yüzle: "Ne var, bir şey mi istiyorsun?" diye sordu. Zekât memurundan şikâyetçi olduğumuzu söyleyip, onun yaptıklarını anlattım. Beni dinlerken ağladı, gözyaşları içinde: "Ya Rabbim!" dedi, "Sen de bilirsin ki, kullarına zulmetmesini söylemiş değilim ona!" Hemen bir kâğıt çıkarıp besmele ve bir ayetten sonra şunu yazdı: "…Bu mektup eline ulaşır ulaşmaz sendeki zekât emanetlerini derleyip toparla ve daha sonra göndereceğim adama teslim etmeye hazırlan!..." Ardından mektubu da bana verdi. Yemin ederim ki mektubu ne kapattı, ne de mühürledi. Ben de mektubu öylece götürüp o zekât memuruna verdim. Görevinden alındı ve bizim oradan çıkıp gitti.

Muaviye bunları duyunca mecburen: "Şu kadın ne istiyorsa yazıp verin, götürsün." demek zorunda kaldı.[1]

1- Sefinetu'l-Bihar, 1/671–672

İMAM ALİ'NİN ŞAHADETİ

Hicret'in kırkıncı yılında Mekke'de bir araya gelen bazı Haricîler, bir komplo tertipleyerek Kûfe'de İmam Ali'yi (a.s), Şam'da Muaviye'yi ve Mısır'da da Amr b. As'ı terör etmeye karar verdiler.

Ramazan ayının ilk Kadir Gecesi olan on dokuzuncu gece eylem gerçekleştirilecek ve (Mülcem'in oğlu) Abdurrahman, İmam Ali'yi (a.s), (Abdullah Sureymî'nin oğlu) Haccac, Muaviye'yi ve (Bekir Temimî'nin oğlu) Amr da, Amr b. As'ı öldürecekti.

İbn Mülcem, uğursuz plânını uygulamak için Kûfe'ye gitti. Şehirde hiç kimse onun neden Kûfe'ye geldiğini bilmiyordu.

Bir gün, şehirdeki Haricîlerden birinin evinde, yine Haricîlerden olup güzelliği ve çekiciliğiyle ün salan "Kutame" adlı kadınla karşılaşınca ona âşık oldu ve evlenme teklifinde bulundu. Kutâme: "Benim mihriyem -nikâh param- üç bin dirhem, bir köle ve bir de Ebu Talib oğlu Ali'nin canıdır!" dedi.

Kutame'nin babasıyla kardeşi, Nehrevan Savaşı'nda Hz. Ali (a.s) tarafından öldürülmüş olan Haricîlerdendi. Kutame de onların intikamını almak için her şeyi yapacağına yemin etmişti.

İbn Mülcem, uğursuz plânını ona açarak: "Ben de buraya onu öldürmeye gelmişim zaten!" dedi. Böylece Kutame'yle birleş-

me uğruna daha önceki niyetini daha bir kararlılıkla uygulamaya koyuldu.

Ve o uğursuz gece gelip çattı… İbn Mülcem, birkaç iş birlikçisiyle birlikte uğursuz plânını icraata dökmek için o geceyi Kûfe Camii'nde geçirdi.[1]

Otuz küsur yıl önce Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'ye (a.s) bir ramazan ayında şehit düşeceğini haber vermişti… Bu haberi bizzat İmam'dan dinleyelim:

> ...Resulullah (s.a.a) o ünlü ramazan hutbesini okuduktan sonra ben ayağa kalkıp: "Ya Resulullah! Bu ayda yapılacak en hayırlı amel nedir?" diye sordum. "Günahtan sakınmak." buyurdu ve sonra şiddetle ağlayarak benim bu ayda şehit edileceğimi haber verdi...[2]

İmam Ali'nin (a.s) hâl, hareket ve sözlerinden de bu ayda şehit düşeceğini anlamak mümkündü. Nitekim o yılın başlarında: *"Bu yıl hacda sizinle olamayacağım."* buyurmuştu!

O ramazan, iftarda çok az yiyordu. "Neden birkaç lokma alıp sofradan çekiliyorsun?" diye sorulduğunda: *"Rabbimin huzuruna boş mideyle varmak istiyorum."* diyordu.[3]

Ramazan'ın 19. gecesi gelip çattı…

O gece İmam (a.s) hiç uyumamış, bütün geceyi dua, ibadet ve zikirle geçirmişti. Yine o gece birkaç kez: *"Vallahi!"* demişti, *"Ne ben yalancıyım, ne de bana bu haberi veren yalancıdır. Hepsi dosdoğru işte, bana vaat edilen o gece işte bu!"*[4]

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.9

2- Uyunu Ahbari'r-Rıza, 1/297

3- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.151

4- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.8

Evet, ramazanın 19. gecesi İmam Ali (a.s) Kûfe Camii'nde sabah namazını kılarken, dünyanın en kötü ve en alçak insanı olan İbn Mülcem'in zehirli kılıcıyla vurularak şehit düştü ve güneş, hakkın mihrabında al kanlara boyandı… Ve iki gün sonra da, hicrî 40. yılı ramazanının 21. gecesi güneş battı.[1]

Mübarek naşı, mukaddes Necef'te toprağa verildi ve vasiyeti gereği makberi yıllarca gizli tutuldu…

Bu mübarek türbe, bugün dünyanın dört bir yanından gelen hak âşıklarının akınına uğramaktadır.

* * *

Müminlerin Emîri İmam Ali (a.s) hayatının her nefesinde olduğu gibi son nefesinde de daima Rabbini anmış, O'nun mübarek adını asla dilinden düşürmemiştir. İbn Mülcem'in zehirli kılıcı mübarek başını yarınca İmam'ın (a.s) ağzından çıkan söz, *"Andolsun Kâbe'nin Rabbine, artık kurtuldum!"* oldu…

Kanlar içinde kalan İmam'ı (a.s) hemen evine götürdüler…

İki gün şahadet döşeğinde yattı ve o hâliyle bile ümmetin iyilik ve hayrını düşünmekten geri durmadı.

Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in (a.s) imametleri ve İmam Hüseyin'in (a.s) soyundan gelen diğer imamlarla birlikte toplam 12 İmam'ın adı ve kimliği daha önce bizzat Hz. Peygamber (s.a.a) ve kendisi tarafından defalarca açıklanmış olduğu hâlde ahaliyi çağırıp Resulullah'ın (s.a.a) Ehlibeytinin imamlarını bir kez daha açıkladı…[2]

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.5 ve Biharu'l-Envar, 42/281

2- Usul-i Kâfi, 1/298

İMAM ALİ'DEN VECİZ SÖZLER

1- Hakka karşı gelip savaşan birini, hak alaşağı eder.[1]

2- Güzel ahlâk ve iyi huyların başı takvadır.[2]

3- Kim kendi içini düzeltirse, Allah da onun dışını düzeltir.[3]

4- Övünmeyi bırak, kibrini bir kenara at, gireceğin kabrini düşün.[4]

5- Devlet ve yönetim (iktidar), er insanların sınandığı meydanlardır.[5] (İktidar, insanların karakterlerinin ortaya çıktığı meydanlardır.)

6- Günahların en kötüsü, önemsemeden ve küçük sayarak işlenen günahlardır.[6]

7- Amelsiz amele davet etmek ve duada bulunmak, kirişsiz yayı olan okçuya benzer.[7]

8- Zalimin hesap vereceği gün, mazluma zulmettiği günden çok daha çetindir.[8]

9- İbretler pek çok, ibret alansa pek azdır.[9]

1- Nehcü'l-Belâğa, 400. Hikmetli Söz

2- age.

3-9- age., Hikmetli Sözler: 402, 415, 386, 432, 340, 330, 334.

Son Sözleri

İmam Ali (a.s) evlatlarını, yakınlarını ve yârenlerini çağırarak onlara ve bütün Müslümanlara şu vasiyette bulundu:

> …Sizlere takvalı olmayı, işlerinizde düzenli olmayı ve Müslümanların arasını ıslah etmeyi/düzletmeyi vasiyet ediyorum.
>
> Yetimleri sakın unutmayın.
>
> Komşuların haklarını riayet edin.
>
> Amellerinizi Kur'ân'a göre programlayın.
>
> Namaza fevkalade önem verin. Zira namaz, dininizin direğidir.
>
> Allah yolunda mallarınızla, dilinizle ve canınızla cihad edip fedakârlıkta bulunun.
>
> Birlik içinde olun.
>
> İnsanları iyiliğe davet etmeyi ve kötülükten sakındırmayı terk etmeyin. Bu ilâhî vazifeyi ihmal ederseniz, toplumunuzun en kötü ve alçaklarının egemenliğine girersiniz. Bu durumda onlara ne kadar beddua etseniz de, Allah indindekabulgörmez...[1]

* * *

Allah'ın, peygamberlerinin, meleklerinin ve salih kullarının selâmı bu yüce insana olsun… Doğumu da, yaşamı da, gidişi de pek şanlı ve pek şaşırtıcıydı onun…

1- Nehcü'l-Belâğa, c.2 s.47, Dımışk basımı, özetle iktibas